

GOSPODAR

LETO 1933

22. MARCA

STEV. 5

Skrajni čas je

Današnja opozorila ne veljajo naprednim in marljivim sadjarjem, ki so prepričani, da je sadjarstvo največjega gospodarskega pomena in da se za noben pridelek ne dobi denar tako zlahka kakor za sadje. Žal, da je takih pravih sadjarjev razmeroma še malo, zlasti po nekaterih predelih naše banovine. Večina še vedno misli, da mora dati sadno drevo pridelek brez vsakega obdelovanja. Kako napačno je tako mnenje, nam izpričuje vsaka jesen. Kdor ni slep in gluha, bi moral že vedeti, da se dobro proda samo **lepo razvito** in **čisto** sadje. Tako sadje pa zraste samo na **obdelanem** drevju.

Prvi sadjar ima torej sedajle, ko to pišemo, svoj sadovnjak že **osnažen**, mlajše drevje že **obrezano**, vse pa tudi že obdelano z **arborinom**. Kar je nameraval saditi, je že, ali bo pa te dni **posadil**. Drevje, ki v kakršnemkoli oziru ne ustreza, je že, ali bo pa čimprej **precepil**. Kar zaostaja v rasti, je **pomladil** in temeljito **pognojil**.

Kdor se vsega tega še niti lotil ni, je mnogo zamudil, kajti od novembra dalje, je bil čas za ta najvažnejša sadjarska opravila. Vendar popolnoma zamujeno še ni vse. Imamo še časa dva do tri tedne. Najbolj nujno je **sajenje**, **snaženje** in **obdelovanje** z **arborinom**. Čimprej mlado drevo posadimo, tembolj zanj. Najskrajnejši rok za zasajenje bi bil 15. aprila. Če je pa pomlad ugodna, topla, je pa ta rok že skoraj prepozna. Isto velja za snaženje, zlasti pa za brizganje z **arborinom**. Vendar se pa tudi v teh dveh poslih še nekaj lahko stori, čeprav že v zadnjem trenutku. Suhе veje so kmalu požagane. Tudi pregosti vrhovi se dajo hitro razredčiti, ako drevju ni le preveč zanemarjeno. V sili se to

delo lahko nadaljuje še potem, ko drevje zbsti ali celo ozeleni. Treba pa je že večje previdnosti, da se cvetno brstje preveč ne obrije. Nikakor pa ne smemo odlašati škropljenja z arborinom, ker pozneje, ko se bo brstje odpiralo, bi naredili lahko veliko škodo. Zato pa hitite, zadnji dnevi so za to važno in potrebno opravilo! **Pečkasto** sadje (jablane in hruške) obdelajte z 10% raztopino (na 9 litrov vode 1 kg arborina), **košičasto**, zlasti češplje, na katerih so kaparji, pa škropite s 6—8% raztopino (na 11 do 12 litrov vode 1 kg arborina). **Marelic** in **breskev**, pa sploh ne kaže več škropiti, ker bodo kar kmalu v cvetju. Gole veje in debela starejšega sadnega drevja pa lahko mažemo vse leto in sicer z mnogo močnejšo raztopino (n. pr. s 25—30% — na 3—4 litre vode 1 kg arborina). Zlasti priporočamo to pri **rakavih jablanah** in pri starejšem doslej zanemarjenem drevju.

Zadnji čas je dalje za **pomlajanje** in **precepljanje** sadnega drevja. Sicer lahko precepljamo tje do konca aprila, toda moramo imeti pozimi narezane in dobro shranjene cepiče. Kdor pa cepiče takoj sedaj porabi, jih še vedno lahko odreže. Precepljanja ne moremo dovolj priporočati. Z majhnim trudom spremenimo nerodovitno drevo v rodovito, drevo s slabim sadjem v drevo z dobrim pridelkom. Pri tem poslu se ravnajmo po sadnem izboru svojega sadnega okrožja. Največ škoduje sam sebi in skupnemu narodnemu gospodarstvu tisti sadjar, ki sadi, cepi in preceplja kar tja vendar vse, kar mu pride pod roko. Dober, zaveden sadjar mora dandanes znati na pamet tistih par sort (to velja posebno za jabolka), ki so priporočene za njegov okoliš in ki so bile že tolikrat objavljene in opisane. (Glej "Sadjar in vrtnar" 1. št. leta 1933!) Sadil in precepljal bo

izključno le tiste priporočene sorte. Tako bo vsakdo v svojem delokrogu pripomogel, da bo sčasoma zginila iz naših sadovnjakov tista tako usodna mešanica nešteti, izvečine slabih, zlasti pa za trgovino nesposobnih sort.

Končno še nekaj zelo važnega: Ko bodo začele jablane in hruške brsteti, bo treba zavarovati drevje in pridelek pred škrlupom, krastavostjo, in ko bodo ocvela, bo treba zavarovati pridelek pred zavijačem, pred črvivostjo. Zato pripravite o pravem času modro galico, ali pa nosprasen ali nosprasis. O tem več prihodnjic. H.

Absolventom kmetijskih šol

Pripravljalni odbor »Zveze absolventov kmetijskih šol Dravske banovine« sporoča vsem tovarišem absolventom, da so pravila od banske uprave potrjena, in se bo vršil ustanovni občni zbor v nedeljo, dne 2. aprila 1933 ob 10 dopoldne v dvorani Kmetijske družbe v Ljubljani, Novi trg 3.

Tovariši! Po dolgotrajnih pripravah in ovirah stojimo pred izpolnitvijo naše želje: imeti svojo lastno organizacijo. Že leta 1927 se je ta misel pojavila in čeprav je takrat zamrla, umrla ni. Vedno znova smo poskušali ustvariti organizacijo, ki bi vezala in spajala absolvente vseh kmetijskih šol. Težavno je bilo to delo, ker smo začeli s to stvarjo sami mladi fantje, ki nimamo na razpoložniti sredstev in največkrat tudi časa ne. Tudi smo raztreseni po vsej domovini in je težko dobiti zvezo med seboj. Najtežje pa je bilo delo, ker smo se držali načela, da mora biti organizacija urejena demokratično in nepristransko, da bo lahko družila vse. Učenci kmet. šole na Grmu so l. 1930 izdali marsikateremu tovarišu znano okrožnico, v kateri so prosili tovariše, naj se izjavijo glede te ideje. Okoli 100 odgovorov je došlo, vsi navdušeni in odobravojoči. Zato smo sklicali junija l. 1921. sestanek, na katerem so se pravila za bodočo organiza-

cijo sprejela in je bil izvoljen pripravljalni odbor, kateremu je bilo poverjeno, naj čimprej vloži pravila in skliče ustanovni občni zbor.

Pripravljalni odbor je storil, kar je bilo v njegovi moči, toda razmere in zapreke so ovirale delo tako, da so bila pravila potrjena šele dne 11. febr. 1933, nakar smo takoj sklicali ustanovni občni zbor.

Tovariši! Pripravljalni odbor je poverjeno mu nalogo izpolnil. Zdaj je vrsta na Vas, da pokažete koliko Vam je na tem, da bo naša organizacija močna in trdna, da bomo imeli absolventje kmetijskih šol svoje središče in ognjišče, okoli katerega se bomo zbirali in navduševali ter drug drugega podpirali. Vabimo Vas, da vsi brez izjeme takoj pristopite kot člani k »Zvezi abs. kmet. šol« s tem, da pošljete pristopno izjavo in če mogoče tudi članarino pripravljalnemu odboru. Pristopna izjava naj vsebuje: ime in priimek, sedanji poklic, natančen naslov s pošto, okraj, v kateri šoli in katerega leta ste absolvirali.

Pristopno izjavo in članarino pošljite na naslov: Pripravljalni odbor Zveze absolventov kmetijskih šol Dravske banovine, Ljubljana, Tyrševa c. 29. I. Za prijavo zadostuje dopisnica. Članarino pa pošiljajte, prosimo, za letos potom poštinih nakaznic, ker položnic še nimamo. Članarina za leto 1933 znaša 20 Din.

Prosimo tudi starejše tovariše, da pristopijo, ker do zdaj teh pri pokretu še ni. Komur je mogoče in kdor bi bil pripravljen prevzeti v svojem okolišu organiziranje podružnice, naj se za to tovo udeleži občnega zbora, da dobi navodila. Pravila so v tisku in se bodo razposlala tistim, ki so se za sodelovanje javili že l. 1931. in pozneje. Tudi vsem tovarišem, ki se bodo prijavili kot člani, se bodo takoj poslala pravila, da jih bodo do ustanovnega občnega zbora lahko predelali.

Redni člani bodo lahko vsi absolventi katerekoli kmetijske šole (tudi mlekarske, zadružne in viničarskih šol), ki se praktično v kmetijstvu udeležujejo, ki jim je torej

glavni poklic praktično delo v katerikoli kmetijski stroki, bodisi na lastnem ali tujem posestvu.

Izredni člani pa bodo lahko tisti absolventje kmet. šol, ki so radi razmer prešli v druge poklice in torej ne kmetujejo več praktično, pač pa jih vežejo spomini in prijateljstvo na tovariše, s katerimi so se skupaj šolali. Ker taki tovariši nimajo več enakih življenjskih interesov z onimi, ki v potu svojega obraza obdelujejo zemljo, in ker hoče naša organizacija zastopati interese kmetijskih absolventov, zato je gotovo opravičeno, da bodo imeli pri organizaciji le redni člani glasovalno in volilno pravico.

Svoje cilje bo Zveza absolv. kmet. šol skušala doseči potom tiska, predavanj, tečajev, poučnih izletov itd. Organizacija Zveze pa temelji na sistemu samostojnih podružnic.

Končno še nekaj: Izrecno poudarjamo, da Zveza absolv. kmet. šol ni ustanovljena proti katerikoli do zdaj obstoječih kmet. strokovnih organizacij, ampak kot stanovska organizacija absolventov kmetijskih šol.

Upamo, da potrebnost te organizacije uvidi vsa slovenska javnost, in da bo našla, če že ne podpore, pa vsaj dobrohotno razumevanje pri vseh.

Tovariše absolvente pa prosimo, da vsi čimprej prijavijo svoj pristop k svoji organizaciji.

g Izvoz vina iz dravske banovine. Kmetijska ogledna in kontrolna postaja v Mariboru sporoča, da se je v januarju t. l. izvozilo iz naše banovine v Avstrijo, Češkoslovaško in Holandsko skupno 135.728 litov vina.

g Kupčija z jajci. Položaj na tržišču jajc je skrajno neugoden. Proizvodnja jajc je izredno velika, skoro za 100 odstotkov večja od lanske v tej dobi. Nemčija je vpejlala uvozno carino 30 mark za zaboj v Nemčiji, kar znaša približno 30 par za jajce. Vse to je vzrok, zakaj so izvozniki znižali nakupno ceno jajc na 35 par za komad. Pričakuje se še nadaljnje nizažovanje cen in ni izključeno, da se bo cena letos znižala na 25 par za komad.

Samo zdrav krompir bomo sadili

Kar boš sejal, boš tudi žel! Ta zlati rek bi moral imeti pred očmi vsak slovenski kmet, pa naj si bo že pri setvi glavnih poljedelskih rastlin, ali pa pri sajenju slehernega čebulčka, zakaj časi, v katerih živimo, nam nalagajo težko dolžnost štedljivosti prav povsod. Le takrat, kadar bomo sejali oziroma sadili samo zdravo in krepko razvito seme, nam je pričakovati tudi primernih obresti v obliki obilnega in lepega pridelka. Menda se ne bi zarekel, ko bi dejal, da je pri nas krompir glavna hrana kmeta in niso redki slučajji, ko otepamo krompir kar trikrat na dan, čeprav odetega v razne oblike kuharske umetnosti, kajti na koncu koncev krompir ostane le krompir.

To slovenskemu kmetu takorekoč v odrešenje dano rastlino bomo začeli kmalu vlagati v zemljo z nado, da nam bo stotero poplačala trud. Toda lahko obdelamo in pognojimo polje po vseh najnovejših izsledkih znanosti in prakse, če bomo sadili bolno seme, ali pa zdravo seme v že okuženo zemljo, ne bodo redki slučajji, ko si bomo v jeseni drug drugemu pritoževati, češ: ves trud je zamañ, ni več takih letin kakor so nekdaj bile, ali pa: krompir se je izrodil. S tem je navadno končno razpravljanje, ali žalostne posledice občutimo potem v lastnih želodecih, pa tudi v celem gospodarstvu, ne da bi se povprašali po vzrokih. V takih in sličnih primerih pa nam ni treba takoj iskati in uvažati kako novo vrsto krompirja od drugod, zakaj bati se je, da bi tudi v takem slučaju prenañljen in nepremišljen uvoz več škodoval, kakor pa koristil. Za to nam morejo služiti drastični premeri iz naše živinoreje. Ta pojav padanja rodovitnosti krompirja, ki ga do danes znanost še ni rešila, ima svoje globoke vzroke.

Ne samo živalski svet, ampak tudi rastlinski se mora boriti za svoj obstanek z majhnimi, prostemu očesu nevidljivimi živimi bitji, ki spadajo de-

loma med živalice, ali so pa enostanične rastlinice. Med temi so bakterije, ki pri padanju rodovitnosti krompirja igrajo važno vlogo. Vse one rastlinske bolezni, katerih vzrok so bakterije, se imenujejo bakterioze, med katere spada pri nas jako razširjena bolezen krompirja, *obročasta bakterioza krompirjevih gomoljev*. To moramo, če že ne popolnoma zatreti, vsaj smotreno omejiti s točnim in prevdarnim odbiranjem semenškega krompirja.

Mogoče je že katera gospodinja opazila pri rezanju po obročasti bakteriozi napadenega krompirja pol do 1 cm pod površino krompirja temen, površine skoro pravilno se opletajoč krog, temnejši kot ostalo staničje. Ta krog pri napredujoči bolezni porjavi in nazadnje počrni, posebno ako se v že razpadajočem staničju naselijo še druge klice. S preiskovanjem se je ugotovilo, da povzroča to razpadanje staničja bacillus solanacearum s tem, da izločuje strupe, ki ubijajo protoplazmo, škrob pa se pri tem razkraja in daje značilno sliko razvijajoče se bolezni. Ta bakterija napada samo cevne poveske; v slučaju jake okužbe pa preide tudi na ostalo staničevje in ga pretvarja v sluzavo in na koncu počrnelo maso. Razumljivo je, da pri obolenju v večjem obsegu krompir neha biti užiten.

Ni pa to edina škoda, ki jo povzroča obročasta bakterioza. Posadimo po tej bakteriji napadeni krompir, ta ali sploh ne vzkali, ali pa požene slabotne mladike, ki zastajajo v rasti in kmalu poginejo. Pri onih gomoljih, ki so bili manj napadeni, se bolezenske klice razvijajo dalje, preidejo iz gomolja v bilke, kjer se naselijo in razmnožujejo v cevni poveskih, razdirajo staničje in ovirajo normalni tok hranilnih sokov. Take rastline hiraajo in poginejo. Ako pa smo sadili okuženo gomolje, nam polje, zasejano s takim materialom, tudi ob sicer ugodnih prilikah nudi žalostno sliko uvelih, zanikrnih rastlin, zmanjšujejo pridelek in s tem dobičkanosnost. Taki krompirjevi gomolji dajejo drobne, zkož in skoz z bakterijami okužene

gomolje, ki predstavljajo največje oporišče k daljnjemu razširjanju bolezni, ako pri rezanju krompirja ne pazimo na oni temni obroč pod površino. Ako pa so rastline odporne, tedaj na zunaj ne moremo opaziti obolenja ter dajo še lepo, na videz zdravo, v resnici pa že napadeno gomolje, ki nato služi za prenašanje bolezni.

Tako nam pridelek propada in kapital, ki smo ga vložili v proizvodnjo krompirja, se slabo obrestuje. Ako je že zadel ta nesreča katerega izmed nas, ne sadimo krompirja, ki ima že imenovane temne obročje pri prerezu. Treba je, da večkrat med rasti pregledamo posejane parcele in bladnokrvno izrujemo vse uvele in v rasti zaostale rastline. Odpornejši pa postane krompir, ako ga bogato založimo s kalijem in fosforom kislino in se ogibamo gnojenja s svežim hlevskim gnojem, ki nudi ugodno gnezdo škodljivim bakterijam.

So sicer še druge bolezni, ki tudi slabo vplivajo na rodovitnost krompirja ali obročasta bakterioza je ona, kateri moremo pa tudi moramo napovedati boj že letos. Izbirajmo in sadimo le zdravo seme! Ne sme nam biti žal onih par minut, ki jih z odbiranjem izgubimo. Ne smemo se vstrašiti po dosedanjem mišljenju nepotrebnega dela, zakaj le s smotrnim delom si bomo ustvarili boljšo bodočnost.

ga Sir prekosi po svoji redilnosti
vsa druga živila. Dr. Sonderager pravi: Ako vžijes kos sira in kos kruha, si preskrbel život s vsem, kar mu je treba. Sir krepi in vzdržuje pri moči vojaka, drvjarja, hribolazca, je bogatnu posledek po kosilu, revežu pa marsikje glavna jed. Prejšnje čase so vživali na Kranjskem več ovčjega sira, zdaj pa izdelujejo naše sirarne sir vseh vrst iz kravjega mleka. Pa pravijo ljudje: sir je drag. Dobiš ga pa za dinar ali dva vendar že znaten košček! Namesto tobaka si kupi sira, ki zamori bacile gnilobe po črevesih, pozdravi grizo in uredi prebavo, če ga vživaš malo po kosilu. Kdor kupuje sir, pomaga sebi pa tudi mlekarjam, oziroma kmetu.

Zzdr. Hugon Turk:

O zgradbi živalskega telesa

Povedali smo že, da se razvije živalsko telo iz ene same oplojene celice in sicer tako, da se ta celica z razdeli in tako množi in se potem združuje ogromno število nastalih celic, ki imajo kaj različne lastnosti in različen pomen ter sestavljajo različne dele in ude telesa.

Da se nastala tkiva in telesni deli med seboj lepo in v redu združijo, zavarujejo in pritrdijo, je torej pred vsem potreba veliko in dobrega veznega tkiva, veznih kožic in veznih tkanin.

Zato najdemo v živalskem telesu, v njegovi zgradbi, vedno in povsod zelo veliko prave veznice ali pravega veznega tkiva. Tudi to je nastalo iz zlemastih celic zarodka in sicer tako, da so se razrasle in podaljšale v mehka bela vlakna ter združile tako, da se je položilo vlakence ob vlakence vzporedno ali pa tudi, da se nitke med seboj križajo. Na ta način nastanejo kožam podobna tkiva, poveзки in zanjgaste tkanine, v katerih so tu in tam male luknjice ali prostorčki, napolnjeni z malo množino tekoče ali plinaste snovi. Tako nastane pravo vezno tkivo ali pravo vezivo, ki je zopet lahko ali oblikovano ali pa neoblikovano.

Neoblikovano vezivo je mehka bela snov, ki se da raztezati, in je razprostrta po vsem telesu in pomaga sestavljati in vezati vsa druga telesna tkiva, je tudi mnogim telesnim udom v oporo ali celo za ogródje; dalje je podlaga raznim kožam in kožicam, polni in izravnava razne telesne grbavosti in sprejema v svoje luknjice tekočine, pline, tolsče itd.! Ob svojih robovih prehaja v oblikovano vezivo. V skupino neoblikovanega veziva spadajo vsa vezna tkiva zunanje telesne kože, sluznic, mišic, pljuč i. dr.

Oblikovano vezivo se razlikuje od neoblikovanega po tem, da se pri njem združujejo vlakenca v več ali manj močne, tudi obsežne ali celo kožam podobne tvorbe, ki so zelo trdne in močne. Sem prištevamo kite, kitaste kože, trakove,

mošnjice (okoli sklepov in drugod), vlakničaste kožice hrustancev, kosti, možganov, hrbtnege mozga, srca, ledvic, jeter, vranice, povezke mišic, kit in drugih delov, sirotkaste kožice v prsni in trebušni duplini, v sklepih itd. Tudi vsa telesna koža in vse sluznice imajo oblikovano vezivo za svojo močno podlago. Dalje spadajo semkaj kitaste kože prepone, trebušnih mišic in konjskih mišic zadnjih nog. Oblikovano vezivo ima vse lastnosti neoblikovanega veziva in je v telesu zelo razširjeno in veliki množini.

Sorodno tem tkivom je prožno ali elastično tkivo, za katero velja vse to kar smo omenili o veznem tkivu. Ta vrsta tkiva obstoji iz okorelih, gostih, širokih, rumenih vlaken (nitk), ki so ob svojem koncu v sé zavite. Ta vlakenca se dajo raztezati in nimajo živcev ter radi tega neobčutljiva. Tudi imajo le malo krvnih žilic in torej malo krvi. Tkiva iz te vrste se dajo podaljšati, raztegniti, pri odnehanju se zopet sama skrčijo in se povrnejo v svojo prejšnjo iego.

Iz prožnega (elastičnega) tkiva obstoje v živalskem telesu sledeči deli: nenaavadno močna tilnikova kita, mnogoštevilni trakovi na jabolku in sapniku, vezki med vretenci vratu hrbta, križa in repa; trakovi srčne mreene, plečeta, krempljev, vsa poglavitna snov pljuč in pljučnih mehurcev, dalje široka rumena trebušna koža in zunanja plast prsne mreene. — Vsa ta tkiva težko segnijejo ter se pri kuhi spremene v lep (lim). Pri poškodbah ali uničenju se pravo vezivo hitro nadomesti ali zaceli, dočim se prožno tkivo nikoli več ne nadomesti ali zaceli, kar je zelo važno pri raznih poškodbah in ranah.

g Svetovno stanje posevkov. Mednarodni kmetijski zavod v Rimu je izdal prva podatke o stanju ozimnine, iz katerih se razvidi, da so bile doslej obdelane štiri petine vseh površin. V primeri z letom 1931 je bilo manj posejanih 2.4 milijona ha ali 4% manj kot v prejšnji svetveni dobi. Najbolj se je zmanjšala površina posevkov v Rusiji in sicer za 1.7 mil. ha in v Britski Indiji za 0.5 mil. ha.

Gospodarske vesti

Denar

g Zboljšanje ameriškega denarstva. V zadnji dobi je bil ves svet razburjen radi pretečega poloma bank v Združenih državah Severne Amerike. Nevarnost je bila tem večja, ker se je naval na banke od strani vlagateljev začel ravno v času, ko je novi predsednik Roosevelt prevzel vlado. Ta je pa energično posegel vmes in odredil moratorij vsem bankam za nekoliko dni tako, da so bile te za poslovanje z občinstvom zaprte. S tem in z drugimi ukrepi je bilo razburjenje med vlagatelji pomirjeno in zaupanje v denarne zavode in v državo se je povrnilo. To dokazuje tudi dviganje stalno obrestovanih papirjev, kakor poročajo iz Njujorka. Velika večina bank je zopet odprta in promet se vrši še v večjem obsegu nego prej. V splošnem prevladujejo nova vplačila nad dvigalnimi zneski. Tako je znašal presežek vplačil v njujorskih bankah samo v enem dnevu nad 66 milijonov dolarjev; in v zvezo rezervno banko je bilo en dan vplačanih 24 milijonov dolarjev v zlatu. Ukrepi novega prezidenta so torej med ameriškim občinstvom razpršili bojazen pred inflacijo in znova vzbudili njegovo zaupanje do države in do denarnih zavodov. To je zopet ugodno za gospodarstvo vsega sveta.

Živina

g Ljubljanski živinski sejem 15. t. m. Ta sejem je bil precej živahen, polno prodajalcev, manj pa kupcev. Kupčija srednja, cene nekoliko višje. Prignali so 185 konj, 162 volov, 53 krav, 10 telet in 253 prasičkov za rejo. Cene konjem so bile od 400 Din naprej, prodanih je bilo malo. Prasičke so prodajali kos po 200 do 250 Din in jih je bilo precej razprodanih. Goveja živina je dosegla naslednje cene za 1 kg žive teže: voli prvovrstni 3.75—4.75 Din, poldebeli 3.25—3.75 Din, vprežni 2.50—3.50 Din, krave debele 3—4 Din, klobasarice 1.50 Din, teleta 4—4.50 Din, spitani prašiči od 5—9 Din kilogram.

g Mariborski živinski sejem 14. t. m. Prigon je znašal 17 konj, 7 bikov, 144 volov, 307 krav, 19 telet, skupaj 499 glav. Cene so bile naslednje: debeli voli 3.25—4 Din, poldebeli voli 2—2.75 Din, vprežni voli 2.25—3 Din, klavne krave debele 2—3.50 Din, plemenske krave 1.25—2 Din, krave klobasarice 1—1.50 dinarjev, molzne in breje krave 1.50 do 2.50 Din, mlada živina 3—4 Din, teleta 4—5 Din za kg žive teže. Prodanih je bilo 297 glav. — Maribor ima sledeče mesne cene: Volovsko mesto I. 8—10 dinarjev, II. 6—8 Din, meso bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. 10—14 dinarjev, II. 6—8 Din, prašičje meso sve že 8—16 Din.

Trgovina

g Vinsko tržišče. V dravski banovini se je v zadnji dobi pričela vinska kupčija nekoliko gibati, čeprav le počasi. Nekoliko je k temu pripomogel tudi vinski sejem v Ljutomeru, na katerem je bilo sklenjenih nekaj kuptij. Celo nekaj dražjih vin so pokupili. V Avstrijo gre primeroma malo vina, ker ga ovirajo pri tem velike izvozne težkoče. Cene običajnim namiznim vinom se gibljejo med 2.25 in 2.75 Din, boljšim med 3 in 3.50 dinarjev, sortiranim močnim vinom pa med 3.75 do 4.50 Din; izjemno dosežejo za posebno dobra vina tudi 5—6 Din za liter. Dolenjska rdeča vina (cviček) imajo stalno srednjo ceno 3 do 4 Din, izbrana tudi 4.50 Din, šibkejša iz slabših leg pa tudi izpod 3 Din liter. — V Banatu, Vršču in Beli Cerkvi je bila zaloga vina oktobra 1932 okrog 2000 vagonov, sedaj pa znaša komaj 800 vagonov. Razprodanih je 1200 vagonov, od katerih je šlo za konsum okroglo dve tretjini, ostala tretjina se je pokuhala v žganje. Cene za 10—11° vino belo so 1.10—1.20 Din, za 11—12° 1.20—1.40 Din, za 13—14° 1.40 do 1.60 Din, črno 12—14°, po 1.20—1.75 dinarjev, otelo 11—14° po 1.10—1.50 dinarjev, kvalitetna vina 12—14°, po 1.80 do 4 Din. — Izvozne postaje poročajo o izvozu vina iz naše države v mesecu januarju iz Dunavske banovine se je izvozilo 171 hl, skozi Maribor pa je v isti dobi šlo čez mejo 1360 hl vina.

Pravni nasveti

Neugodna oporoka. I. M. Brat je umrl in zapustil oporoko, v kateri je imenoval nečakinjo za glavnega dediča, ostalim nečakinjam in Vam pa je naklonil denarne zneske, ki se pa vsem zdijo premalenkostni, ker so še določeni v kronah. Vprašate, če lahko to oporoko ovržete, ker ni brat omenil dveh nečakinj. — Ako je oporoka oblikovno pravilno sestavljena, n. pr. če jo je brat sam napisal in podpisal, potem jo ne morete ovrzeti, čeprav dvema nečakinjama ni nič naklonil. Ker je bil brat brez žene in otrok, pridejo kot nujni dediči v poštev samo starši, in če so ti umrli, samo dedji in babice, ako še žive. Niso pa nujni dediči bratje in sestre oziroma njih potomci. — Če je v veljavni oporoki zapustnik pozabil omeniti nujnega dediča t. j. svojega otroka ali starše, potem ta nujni dedič pri zapuščinski razpravi lahko zahteva svoj nujni delež, dolžim ostanejo ostale določbe oporoke v veljavi. — Če je pokojni brat živel pri Vas in ste mu dajali hrano, ste opravičeni od zapuščine zahtevali povračilo teh izdatkov, v kolikor niso zastarani, t. j. samo za zadnja tri leta nazaj. Terjatev prijavite pri zapuščinski razpravi.

Divji zakon. A. S. T. Služila ste pri možu, ki ga je zapustila zakonska žena. Postala ste gospodinja in imate ž njim enega otroka. Sedaj Vas ta gospodar več ne mara in zahteva od Vas, da se odstranite, otroka pa hoče pridržati za svojega. Vprašate, če lahko zahtevate svoj zaslužek za osem let in porodne stroške. — Nezakonski oče je dolžan povrniti materji stroške poroda in pa stroške njenega vzdrževanja za prvih šest tednov po porodu. Ta terjatev zastara v treh letih po porodu. Opravičeni ste zahtevati svoj zaslužek samo za zadnja tri leta nazaj, ostalo je že zastarano. Odračunati pa morate od Vašega zasluzka vse to, kar Vam je mož dajal v denarju, obleki in hrani. — Ker niste glede mezde imeli nobenega dogovora, bi sodišče višino mezde določilo tako, kolikor bi v Vašem kraju na takem posestvu imela mezde dekla Vaših let. — Ako se glede otroka ne morete sporazumeti, bo to odločilo okrajno sodišče.

Zastaranje dote. L. N. Brat je prevzel posestvo in se je zavezel svojim sestram izplačati določene dote. Vprašate, kdaj te terjatve zastarajo. — Če bi sestre čakale 30 let, bi po preteku 30 let ta terjatev zastarala. Plačila dot ne spadajo »pod moratorijs«. Lahko tožite itd., seveda s tem povzročite samo stroške bratu, sebi pa sitnosti. Svetujemo Vam, da vpoštevate težave bratove in malo potrpite. — Če mož ne dobi za ženo celo izgovorjeno doto, je po smrti žene le toliko dolžan povrniti otrokom, kolikor je sam dejanski prejel.

Preozka občinska pot. J. M. C. Že od nekdaj vodi mimo vašega sveta občinska pot, ki jo hočejo sedaj razširiti. Vprašate, če morete zahtevati odškodnino za svet, ki bi ga morali odstopiti za razširjeno pot in za drevje, ki bi ga morali posekati. — Vse kakor ste upravičeni zahtevati primerno odškodnino za svet in drevje. Za oni svet pa, ki ga večkrat mejaši tekom let od javnega pota odorjejo, pa ne morajo zahtevati odškodnine, ako ga morajo zopet vrniti za pot.

Prošnje za odpis davkov. D. P. Navodilo finančnega ministra o reševanju prošenj za odpis davkov se nanaša na davčne zaostanke neposrednih davkov do zaključno leta 1931. Na rok in na način predložitve prošenj so davčni zavezanci opozorjeni za oglasi in na drug običajen način. Prošnja mora vložiti vsaka oseba posebej. Če dolguje davke na področju dveh ali več uprav, mora vsaki pristojni upravi predložiti posebno prošnjo.

Sprejem v podoficirsko šolo. J. G. Radi bi vedeli, če je sedaj razpisan natečaj za sprejem v podoficirsko šolo in za katero. Daje vprašujete, če bi mogli vstopiti v kakšno drugo šolo, kjer se gojenci brezplačno vzgajajo za državno službo. — Sedaj je razpisan natečaj za sprejem v podoficirsko šolo (pehotno) v Zagrebu. Prošnje je treba vložiti do 10. aprila na Štab pehotne podoficirske šole v Zagrebu. — Ne vemo za kakšno stroko državne službe se še zanimate. Najprej morate biti sami o tem na jasnem, potem bi vam mogli svetovati.

Prošnja za podporo za napravo gnojne jame. R. N. K. Kam bi naslovili prošnjo za podporo za napravo gnojne jame. Koliko podpore bi dobili. Koliko približno stane taka jama? — To vprašanje ne spada med »pravne nasvete«, zato se glede stroškov obrnite na strokovnjaka, ki takšne jame izdeluje. Prošnja za podporo je vložiti potom občine ali domače zadrage na bansko upravo. Če boste podporo dobili in koliko, pa ne moremo vedeti.

Tožarjenje z ubožnim spričevalom. N. R. Ali ni pomoči zoper tožarjenje z ubožnim spričevalom? — Ako ima ena pravdna stranka siromašno pravico, ki ji jo je priznalo sodišče na podlagi ubožnega spričevala, sme druga stranka vsak čas predlagati, da se ji siromaška pravica odvzame, čim se pokaže, da pogojev, potrebnih za pripoznavo te pravice, ni bilo ob času njene pripoznave, n. pr. če je stranka v prošnji za to dobroto zatajila premoženje. Ta pravica pa se sme odvzeti tudi, če so pogoji za njeno pridobitev pozneje prestali, n. pr. ker se je spremenilo strankino imovinsko stanje. Tožarjenje pa drugače ne morete preprečiti.

Zidanje brez dovoljenja. Ž. K. R. Pred letom ste kupili parcelo, hoteč na njej postaviti hišo. Zupanstvo vam pa ni dalo stavbnega dovoljenja, češ, da je parcela premaj-

luna. Potem ste pa na tej parceli postavili barako, ki ste jo znotraj obzidali z opeko. Županstvo pa zahteva, da morate barako podreti in ste tudi od glavarstva prejeli nalogo, da morate stavbo odstraniti. Vprašate, kje bi mogli dobiti dovoljenje, da sme baraka ostati. — Ker ste zidali brez stavbnega dovoljenja, je bilo županstvo upravičeno izdati nalogo za odstranitev barake. Proti nalogu se lahko pritožite na batsko upravo. Lahko pa tudi prosite pri županstvu, da dovoli, da ostane baraka samo začasno na tem mestu. Če boste s pritožbo ali s prošnjo uspeli, pa ne vemo.

Tajenje podpisa na kupni pogodbi. N. R. Vsak človek je zmolljiv in se tudi izvedenci pri primerjanju podpisa lahko zmotijo. Tajenje podpisa samo na sebi ni kaznivo. Kaznivo pa bi bilo, če bi stranka, ki jo sodišče zasliši kot stranko, v dokazne svrhe lažno trdila, da ni podpisala, čeprav ve, da ta trditev ni resnična.

Cestni nadzornik. F. C. Informirajte se pri načelniku cestnega odbora ali pri gradbenem oddelku banske uprave. Nam ni znano, če je kakšno mesto prazno.

Davka prosti umetni obrti. P. A. J. O. Plačevanja pridobnine so oproščeni poklici književnikov, umetnikov in novinarjev, če se izvršujejo kot postranski poklici in z zaslužkom, ki ne zadošča za njih vzdrževanje.

Kiparstvo. J. A. Kiparstvo je rokodelski obrt, za samostojno izvrševanje je potrebna poleg običajnih zakonitih pogojev strokovna izobrazba, t. j. pomočniški in mojstrski izpit. Solnska izobrazba ni pomočniška praksa, ki jo omenjate v dopisu, vas upravičuje, da prosite za polaganje mojstrskega izpita.

Pijančevanje in zapravljanje. V. T. K. Mož neprestano pijančuje in delu dolgove. Ne pomaga ne teja ne grča beseda. Kaj svetujete? — Obrnite se na domačo okrajno sodišče in predlagajte, naj moža zaradi zapravljivosti in pijančevanja prekliče. Če bo prekličen, ne bo mogel delati dolgove.

Samelastno prelaganje pota. J. F. Niste točno opisali krajevnega položaja; zato je težko presoditi ali kaže prelagati pot, ki pelje preko vašega travnika in imajo sosedje po njej pravico hoje. Da se ne zapletete v kakšno pravdo, vam svetujemo, da se glede preložitve poti sporazumete s sosedi.

Rentnina. J. R. Če mislite, da se vam je odmerila previsoka rentnina, se lahko pritožite. Pritožbo je vložiti pri davčni upravi v 30 dneh po dnevu vročitve obvestila o odmeri. Pritožbo je kolkovati s kolkom po 2 Din. Na rentnino se odmerjajo tudi doklade.

Davek iz l. 1928. in 1929. V. D. Vprašate, če je upravičena terjatev davkarje za zaostali davek iz l. 1928. in 1929. — Ne vemo, zakaj mislite, da bi terjatev zaostalih davkov ne bila upravičena. Morda mislite na zastaranje davka. Glede tega določa zakon, da pravica države do odmerbe davka zastara v petih letih od dne 1. januarja onega

leta, v katerem je davčna obveznost nastala. Pravica države do izterjave odmerjenega davka zastara čez pet let od dne, ko se je priobčila izvršena odmera davčnemu zavezaneu. Zastaranje pa se prekine z vsakim uradnim opravičilo o dotičnem predmetu, ki je bil davčnemu zavezaneu, odnosno plačniku predpisano priobčen.

Plačilo obresti, ki so še plačane. A. K. D. Pri posojilnici ste plačali pomotoma okrog 100 Din preveč za obresti. Pozneje ste plačali tudi dolg. Ali morete zahtevati vrnitev preveč plačanih obresti? — V kolikor je vplačana vsota presagala obresti, se je imela uračunati na račun dolga. Ako ste nato tudi ves dolg plačali in se oni pomotoma plačani znesek ni uračunal, imate pravico zahtevati, da se vam tisti znesek vrne. Vaša zahteva še ni zastarala. Ako vam ne vrnejo zlepa, lahko tožite.

Plačilno povelje. K. T. V. Prejeli ste plačilno povelje od sodišča, ki zahteva, da plačate dolg, ki ste ga že deloma odplačevali. Ali bo zadostovala ena priča za dokaz, da je dolg deloma plačan? — Na plačilnem povelju imate napisan pouk, kaj vam je storiti, če mislite, da vas tožitelj neupravičeno toži. Napisati je samo, da se plačilu upirate (dvigam upor), podpisati, kolkovati s kolkom za 5 Din in poslati sodišču. Upor mora biti izročen sodišču v 14 dneh. Sodišče bo nato razpisalo razpravo, pri kateri boste navedli vse dokaze, s katerimi hočete upravičenost tožnikove terjatve izpodbiti. Če nimate več dokazov, navedete tudi lahko eno samo pričo. Sodišče pa nato razsodi po svobodnem preudarku. O izidu pravde se pa ne da protokovati.

Testament osebe, ki ne zna pisati. D. S. T. Testament se lahko napravi tudi doma v pisni obliki. Zapustnik ga da napisati drugi osebi. Nato mora pred tremi pričami izrečno izjaviti, da je spis njegova poslednja volja. Mesto lastnoročnega podpisa mora zapustnik, ki ne zna pisati, vprico vseh treh prič na spis napraviti lastnoročno svoje ročno znamenje (n. pr. križ). Ni zadosti, da samo prime za pero. Zaradi olajšanja dokaza, kdo je zapustnik, je tudi prevlečno, da pristavi ena od prič kot podpisovalec zapustnikovo ime.

Kdo ne more biti priča pri testamentu? F. C. E. Za pričo pri testamentu ne morejo biti osebe izpod osemnajstih let, potem brezumni, slepci, gluhi, ali mutci in dalje tisti, ki ne razumejo zapustnikovega jezika. Tudi dedič ali volilojennik ni zmožna priča glede njemu namenjene zapuščine, enako ne njegov zakonec, njegovi roditelji, otroci, bratje in sestre, ali osebe, ki so z njim v istem kolenu v svaštvo, in plačani domačini (tlapci, dekle).

Zgradarina. V. S. J. Ker imate v hiši najemnika, ki ni kmet, niste oproščeni plačevanja zgradarina, čeprav se pečate izključno s kmetijstvom.